

## Artikkelen til NÅ

### RØYKEFORBUD PÅ OFFENTLIGE STEDER

Titelen vekker sikkert motforestillinger hos mange. Flere forbud? Hver gang spørsmål om nye regler reises må man nøye gi svar på om det virkelig er nødvendig.

Etter min mening er det all grunn til å ta kampen mot tobakkskadene alvorlig. Det stiller krav til den forebyggende innsats, ikke minst av hensyn til de kommende generasjoner. Først og fremst bringer det tankene inn på den aktive røykingen og de helseuskadene som følger med den. Men det er også grunn til å rette oppmerksomheten mot den passive eller ufrivillige røykingen. Frihet må også bety retten til et rent miljø. Da er det også nødvendig å gjøre klart for seg fordeler og ulemper - skader og konsekvenser. Hva vet vi så om dette?

Vi har lenge visst at spedbarn som vokser opp i hjem der foreldrene røyker, oftere er syke enn barn fra ikke-røykerhjem. En engelsk undersøkelse viste at 7,8 prosent av barna hadde lungebetennelse/bronkitt når ingen av foreldrene røykete, mens 17,6 prosent hadde det når begge røykete. Det er også funnet skader hos større barn. Nylig ble det lagt fram et japansk materiale som påviste lungekreft hos hjemmeværende husmødre med røykende ektemenn.

Vi har ellers lenge visst at passiv røyking er særlig plagsomt for og kan utløse anfall hos folk med astma, allergier og hjertekrampe. Intervjuundersøkelser viser at over halvparten av den voksne befolkning føler ubehag ved å oppholde seg i røykfylte rom. Jeg må innrømme at jeg gjør det selv, selv om jeg vanligvis velger å forbigå det i taushet.

Fra gammelt av har vi hatt en hel del sedvaner når det gjelder røyking. Her i landet vil ingen finne på å tenne røyken i kirken, i kinolokaler og i en del møtelokaler. Samferdselsloven har forbudt røyking i busser, og Norges Statsbaner har de siste årene fått flere og flere røykrie vogner. På NSB's lokal- og

kortdistansebaner er det røykeforbud. I 1978 viste en undersøkelse at over halvparten av kommunestyrrene her i landet hadde forbud mot røyking under møtene, og dette tallet øker stadig.

Statens arbeidstilsyn har de siste årene fått en rekke henvendelser om røyking på arbeidsplasser, i kantiner m.v. fra både lokale og sentrale tillitsvalgte og arbeidstakere. I et brev til sine distriktskontorer nylig sier Arbeidstilsynet at det " ... ser på et røykfritt miljø på arbeidsplassen som det "normale"." Opplysningsvirksomheten om røyking og helse de siste årene har påvirket holdningene på dette området. I dag er det my lettere å være ikke-røyker på møter, i selskaper og andre sammenkomster. Røykere er langt mer forståelsesfulle og tar hensyn.

Røykerne ser ofte på røykeforbud og regler på dette området som et inngrep i den personlige frihet. Ikke-røykeren krever på den annen side sin frihet til å puste in ren og røykfri luft. Resultatet blir en kollisjon. Siden tobakksrøyk utvilsomt er et forurensende element i fellesmiljøet, må det bli til at kollisjon betyr at røykeren må vike.

Det er et rimelig krav å kunne få tilbringe dagen i røykfrie rom, kunne møte andre mennesker på jobben, i selskap, på fest etc. Gradvis endres holdninger og flere blir bevisst at det ikke er rimelig å forurense for andre. Jeg tror derfor vi vil finne frem til ordninger som de aller fleste vil godta.

I Finland har de lagt regler om røyking på offentlige steder inn i sin tobakkslov. Det er iflg. denne loven forbudt å røyke i venterom, på skoler, i barnehager m.v. I Sverige leverte en statlig komité i 1978 en betenkning om "Røykfrie miljøer". Den ligger nå i Riksdagen til behandling.

I fremtiden kan det bli aktuelt å pålegge visse bransjer f.eks. kafeer, restauranter, banker, forretninger m.fl. å sikre ikke-røykende kunder et røykfritt miljø.

Også på arbeidsplassene kan det bli aktuelt å nytte sterkere pålegg for å sikre frisk luft for ikke røykende og andre som mis-

trives eller plages av å oppholde seg i røykfylte lokaler. Reklameforbud for tobakksvarer og statens aktive informasjon har utvilsomt medvirket sterkt til å endre holdninger. Det har igjen gjort det lettere å få forståelse for at røyking ikke kan skje uten videre og alle steder. Det er kort og godt ikke en menneskerett.

Denne vekselvirkning mellom informasjon og holdningsendringer på den ene siden og aktive tiltak for å sikre røykfrie miljøer på den andre siden, er en linje vi bør fortsette i åra som kommer.

I Norge må vi også ta opp spørsmålet om regler for røyking på offentlige steder. Når det gjelder arbeidsplasser, er Arbeidsmiljøloven det naturlige tilknytningspunktet. Hjemmel for regler om røyking i venterom, restauranter, konditorier o.l. vil det være naturlig å søke i Sundhetsloven av 1866.

Ved utformingen av reglene bør en spesielt ha i tankene barn og personer som reagerer med sterke fysiske utslag på røyk (astma- og allergianfall o.l.). De siste årene har holdningene til røyking som sagt endret seg i positiv retning. De fleste røykere tenker seg nå om eller spør om lov før de tenner røyken. Jeg vil gjerne at vi skal bygge videre på dette. Egentlig er det en del av den gode folkeskikken dette å ta hensyn til medmennesker.

En dag i framtida håper jeg det kan bli uaktuelt å snakke om "røykeforbud". Faktum er at hvis tobakken skulle innføres til landet i dag, ville den bli stoppet ved hjelp av den lovgivning vi har. La oss arbeide mot det målet som legene har trukket opp, "et røykfritt samfunn i år 2000".

La meg så helt til slutt trekke fram hva Verdens helseorganisasjon anbefaler medlemmene å gjøre for å styrke ikke-røykernes rettigheter:

- å forby røyking i sykehus og andre helseinstitusjoner, unntatt i spesielle røykerom.
- å innføre regler som beskytter ikke-røykere mot ufrivillig å bli utsatt for tobakksrøyk på arbeidsplassen.
- å opprette eller utvide avdelinger for ikke-røykere i offentlige transportmidler eller andre offentlige lokaler hvor røyking ikke er helt forbudt.
- å rette spesiell oppmerksomhet mot forhold som kan beskytte små barn mot kontakt med personer som røyker.

Gro Harlem Brundtland